

Jätelain vaatimukset valmistelulle

Jätelain § 37 (15.7.2021/714) asettaa vaatimukset sille, mitä seikkoja tulee tarkastella silloin, kun jätteenkuljetusjärjestelmästä päätetään. Vaatimukset ovat seuraavat:

I Kunta voi päättää, että 32 §:n 1 momentissa tarkoitettussa toiminnassa syntyvän sekalaisen yhdyskuntajätteen ja 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun saostus- ja umpisäiliölietteen kiinteistöittäinen kuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa, jos:

- 1) näin järjestetty jätteenkuljetus täyttää 35 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset;
- 2) jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;
- 3) päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Jätelain vaatimusten täytyminen alueella

1. Ensimmäisenä edellytyksenä on jätelaissa (37§ ja 35 §) todettu seuraavasti:

”Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestämistavasta riippumatta järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.”

Jokilaaksojen jätelautakunnan alueella toimii saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksessa ainakin kaksikymmentäneljä (24) yritystä, jotka tarjoavat palveluitaan kattavasti jätelautakunnan toimialueella.

Yritysten tarjonta on alueella runsasta ja niiden välillä on aito kilpailutilanne, mikä pitää asiakashinnat kohtuullisina. **Tarjonta on tällä hetkellä kattavaa ja luotettavaa.** Jätteen kuljetuspalveluita on **tarjolla kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.** Kuljetusjärjestelmän muutos ja mahdollinen jätehuoltoyhtiön **kilpailutus supistaisi** alueella nyt olevaa tarjontaa, jolloin palvelun kattavuus ja luotettavuus kärsisivät. **Aidon kilpailun katoaminen alueelta nostaisi hintoja ja osa yrityksistä lopettaisi nykymuotoisen toiminnan.** Kuntien jäteyhtiön kilpailutuksissa olisi vuosi vuodelta vähemmän alan paikallisia toimijoita tarjoamassa palveluitaan.

2. Toisena edellytyksenä jätelaissa (37 §) kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle on seuraava: ”Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.”

Kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta tukevat seuraavat seikat:

- Kiinteistön haltijan järjestelmässä jätteenkuljetuksessa ei tule kerralla isoja asiakkaiden vaihdoksia kuljetusyritykselle, joista aina seuraa suuri ongelma kuljetusten toimivuuden kannalta.

- **Saostus- ja umpisäiliöitä tyhjennetään kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa tilausten ja täyttöasteen mukaan. Jätehuoltoyhtiön kilpailutuksessa ne tyhjennetään jäteyhtiön määrittämällä tavalla, joka tarkoittaa sitä, että tyhjennettävät säiliöt ovat puolityhjiä tai liian täynnä.**

- Saostus- ja umpisäiliöiden tyhjennys saattaa jäteyhtiön kilpailutuksessa tulla epäsovivana aikana, esimerkiksi talvella. On hyvä tunnistaa, että pakkasilla tyhjäty säiliö voi pahimmillaan jäätyä ja menettää toimintakuntonsa.

- **Jäteyhtiön kilpailutus hävittää ylimääräisen kuljetuskapasiteetin alueelta ja nostaa hintoja kaikelle muulle työlle, joihin märkäjätteen kuljetuskalustoa voidaan tarvita. Kuljetuskapasiteetin väheneminen tuottaa ongelmia kriisitilanteiden hoidossa, kuten esimerkiksi jätevedenpuhdistamon ja jätevesiputkiston ongelmatilanteissa, tulvissa sekä suurten tapahtumien yhteydessä.**

- Jätteiden kuljettaminen hoituu vaatimukset täyttävästi molemmissa kuljetusjärjestelmissä. Kiinteistön haltijan järjestämästä mallista ei aiheudu enempää haittaa ja vaaraa ympäristölle ja terveydelle kuin kunnan kilpailuttamasta kuljetuksesta, **koska lakisääteiset ympäristövaatimukset eri toiminnoille täytyy olla samat kuljetusjärjestelmästä riippumatta.**

3. Kolmantena edellytyksenä jätelaissa (37 §) kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle on seuraava: ”Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.” Kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta tukevat seuraavat seikat:

- Kotitalouksilla on **mahdollisuus valita mieleisensä kuljetusyritys**. Jos palvelu ei yrityksellä toimi halutulla tavalla, asiakas voi vaihtaa toiseen yritykseen.

- **Päivystys toimii** ympärivuorokautisesti. Tämä on tärkeä asia erityisesti lietteiden kuljetuksessa. Jätehuoltoyhtiön kilpailuttamassa kuljetuksessa toimii jäteyhtiön asiakaspalvelu virka-aikana arkisin.

- Lietteiden tyhjennyksessä **maksetaan vain todellisesta tilauksesta**. Jos asiakas ei jäteyhtiön kilpailuttamassa kuljetuksessa voi ottaa vastaan tyhjennystä esitettyä aikana, asiakas joutuu maksamaan hukkanoutomaksun.

- Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus **kehittää alueen elinkeinotoimintaa ja mahdollistaa uudet innovaatiot alalle.**

- Jätehuoltoyhtiön kilpailutuksessa markkinat keskittyvät voimakkaasti ja paljon kuljetusyrityksiä on joutunut lopettamaan toimintansa. Urakka-alueiden pilkkominen pieniksi ei estä tätä kehitystä.

- Jätehuoltoyhtiön kilpailutuksessa paikkakunnan kuljettajat menettävät usein työpaikkansa, sillä jos urakan voittaa jokin alueen ulkopuolinen yritys, ajoneuvokalusto voittaneen yrityksen mukana muualta.

- Kuljettajien työsuhteet muuttuvat jätehuoltoyhtiön kilpailutuksessa pätkätoiksi, mikä vaikeuttaa ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta. Työntekijöiden ja yritysten verotulot vahvistavat alueen taloutta.

- Jätelain mukainen jätteenkuljetusrekisteri turvaa viranomaisille tasavertaisen valvonnan molemmissa kuljetusjärjestelmissä.

- Jätelain mukaan jätteenkuljetusyritysten tulee hakea toiminnalleen lupaa ELY-keskukselta jätehuoltorekisteriin liittymisellä. Tähän liittyvät myös vakuusmaksuvelvoitteet. Uudet velvoitteet koskevat molempia kuljetusjärjestelmiä. Myös ympäristöluvut ja ympäristövalvonnan velvoitteet koskevat samalla tavalla molempia kuljetusjärjestelmiä.

- Kaikki alueella toimivat ammattimaisesti **toimivat lietteenkuljetusyritykset ovat hakeutuneet ja hyväksytty ELY-keskuksen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin.**
- Jätehuollon seurantaan, jätteiden tilastointiin, eri toimintojen valvontaan ja EU:n kiristyvään jäteraportointiin vastaava **sähköisten siirtoasiakirjojen viranomaisrekisteri otettiin käyttöön 1.9.2022 alkaen.** Siirtoasiakirjarekisteriin on viety myös saostus- ja umpisäiliölietteiden siirtoasiakirjatiedot, joka helpottaa viranomaisten valvontaa. Tämä koskee molempia kuljetusjärjestelmiä.

Yhteenveto

Jätehuoltoviranomaisen ja kuljetusyritysten yhteistyötä voidaan tiivistää ja saada nk. 'vapaamatkustajat' järjestelmän piiriin.

Kaikilta lietteenkuljetusyrityksiltä edellytetään tietojen toimittamista SIIRTO-rekisteriin, joka on ollut käytössä 1.9.2022 alkaen. Voi olla, että pienimmillä lietteenkuljetusyrityksillä ei ole ollut riittävästi tietoa ja osaamista asian korjaamiseksi.

Kokonaisarvion perusteella lietteenkuljetus Jokilaaksojen lautakunnan alueella voidaan **järjestää jätelain mukaisesti. Näin ollen esitämme, että jätelautakunta pyytää yllä olevan perusteella Pohjois-Suomen hallinto-oikeutta hylkäämään tehdyt valitukset aiheettomina.**

Kunta voi päättää lietejärjestelmän kuljetusjärjestelmäksi ”Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus” !

SKAL Ympäristö yritykset ry